

Mjölby kommun, Arbetsutskott 2025-08-11

§ 105

Diarienummer: KS/2025:163

Dispens från 11 timmars dygnsvila räddningstjänsten

Bakgrund

Centrala parter träffade den 30 november 2022 överenskommelse om att göra ändringar i bestämmelserna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser (AB) § 13.

I samband med överenskommelsen enades parterna om att göra nödvändiga följdändringar i bilagor till AB och övriga avtal. Från 1 oktober 2023 gäller som huvudregel att alla medarbetare i kommuner och regioner ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila.

SKR/Sobona och Kommunal kom senare överens om följdändringar i bilaga J (jourarbetare) och bilaga R (räddningstjänsten) till AB samt i PAN 20 (personliga assistenter). Ändringarna gäller från den 1 februari 2024.

Mjölby kommun ansökte och fick beviljat från SKR 2024 om avvikelse från 11 timmars dygnsvila, KS/2023:235.

Sammanfattning

Beslutade ändringar av Bilaga J och Bilaga R till Allmänna bestämmelser (AB) samt i Överenskommelse om lön och anställningsvillkor för personlig assistent och anhörigvårdare (PAN 20), påverkar räddningstjänstens förutsättningar att kunna fullgöra ålagda operativa- och olycksförebyggande uppgifter i sådan omfattning att en dispens är nödvändig för att tillgodose verksamhetens behov och därigenom dess funktionalitet.

Mot bakgrund av detta ansöker Räddningstjänsten i Mjölby kommun till Sveriges kommuner och regioner om återigen om dispens att få behålla 24 timmars arbetspass.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse
Underlag dispensansökan
Riskbedömning
Protokoll MBL 11§

Muntlig information av HR-chef.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen beslutar att tillskriva Sveriges kommuner och regioner om dispens från dygnsvila enligt bilaga R och behålla högst 24 timmars arbetspass inom Räddningstjänsten i Mjölby/Boxholm.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
Räddningstjänsten
Samhällsbyggnadsnämnden
Akten

Kommunstyrelsens förvaltning

Datum 2025-06-15
Diarienummer KS/2025:163

Handläggare
Elias Roos

Kommunstyrelsen

Dispens från 11 timmars dygnsvila räddningstjänsten

Bakgrund

Centrala parter träffade den 30 november 2022 överenskommelse om att göra ändringar i bestämmelserna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser (AB) § 13.

I samband med överenskommelsen enades parterna om att göra nödvändiga följdändringar i bilagor till AB och övriga avtal. Från 1 oktober 2023 gäller som huvudregel att alla medarbetare i kommuner och regioner ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila.

SKR/Sobona och Kommunal kom senare överens om följdändringar i bilaga J (jourarbetare) och bilaga R (räddningstjänsten) till AB samt i PAN 20 (personliga assistenter). Ändringarna gäller från den 1 februari 2024.

Mjölby kommun ansökte och fick beviljat från SKR 2024 om avvikelse från 11 timmars dygnsvila, KS/2023:235.

Sammanfattning

Beslutade ändringar av Bilaga J och Bilaga R till Allmänna bestämmelser (AB) samt i Överenskommelse om lön och anställningsvillkor för personlig assistent och anhörigvårdare (PAN 20), påverkar räddningstjänstens förutsättningar att kunna fullgöra ålagda operativa- och olycksförebyggande uppgifter i sådan omfattning att en dispens är nödvändig för att tillgodose verksamhetens behov och därigenom dess funktionalitet.

Mot bakgrund av detta ansöker Räddningstjänsten i Mjölby kommun till Sveriges kommuner och regioner om återigen om dispens att få behålla 24 timmars arbetspass.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse
Underlag dispensansökan
Riskbedömning
Protokoll MBL 11§

Kommunstyrelsens förvaltnings förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att tillskriva Sveriges kommuner och regioner om dispens från dygnsvila enligt bilaga R och behålla högst 24 timmars arbetspass inom Räddningstjänsten i Mjölby/Boxholm

—

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
Räddningstjänsten
Samhällsbyggnadsnämnden
Akten

Beskrivning av ärendet

Grunden är att de nuvarande bestämmelserna i Allmänna bestämmelser förändras och anpassas till de skyddsregler som finns om minsta dygnsvila i EU:s arbetstidsdirektiv. Detta görs efter att EU kommissionen uppmärksammat att det finns brister i avtalet avseende reglering om dygnsvila.

Eftersom det handlar om att säkerställa ett lagstadgat minimiskydd är det inte möjligt att komma överens om eller besluta om avvikelser från de avtalade bestämmelserna om dygnsvila på lokal nivå.

En bestämmelse tillförs som innebär att tjänstgöringstid kan, utifrån verksamhetens behov, undantas från alternering av dygnsvila. Den sammanlagda tjänstgöringstiden får då som högst uppgå till 20 timmar. Den efterföljande vilan ska vara sammanhängande och som lägst motsvara den sammanlagda tjänstgöringstiden.

Centrala parter är överens om att det kan finnas behov av dispens från bestämmelsen avseende att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour får vara högst 20 timmar i vissa fall. Dispensen innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endas då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Tjänsteskrivelse

Datum	2025-06-15
Diarienummer	KS/2025:163

Räddningstjänstverksamhet kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Mjölby kommun fick beviljat dispens 2024 som gäller till oktober 2025, KS/2023:235. Beslut om att begära dispens ska fattas av den högsta ledningen i kommun, region eller kommunalt företag. Med högsta ledning avses kommunstyrelse, regionstyrelse, bolagsstyrelse eller motsvarande. MBL-förhandling inklusive riskbedömning ska genomföras innan en begäran om dispens.

Räddningstjänstens utredning och underlag

I särskilda bilagor redogörs för grunden till dispensansökan.

Kommunstyrelsens förvaltning

Andreas Capilla
Förvaltningschef

Elias Roos
HR-chef

Handläggare
Jan-Erik Forsén
Tel. 010-2345406

Dispensansökan gällande avsteg om dygnsvila

Inledning

Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm fullgör de ålagda uppgifterna om förebyggande verksamhet enligt 3 kap. 3§ LSO och räddningstjänst enligt 3 kap. 8§ LSO i Mjölby och Boxholms kommun. Detta i enlighet med beslutat handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Kommunernas ambition är att möta dessa lagkrav på ett effektivt, välorganiserat och tillmötesgående sätt. Den enskilde ska erbjudas hjälp och stöd såväl före, under som efter en händelse. Räddningstjänsten ska genom sitt olycksförebyggande och operativa arbete bidra till att skapa en trygg och säker kommun för alla som bor, verkar och vistas i Mjölby och Boxholms kommuner.

Mjölby kommun har ett utökat samarbetsavtal gällande räddningstjänst med Ödeshögs kommun. Avtalet innebär att personal på Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm bistår och utför uppgifter inom områdena intern övningsverksamhet, extern utbildning, insatsledare i jour, räddningsmaterial, myndighetsutövning och IT-stöd.

Beslutade ändringar av Bilaga J och Bilaga R till Allmänna bestämmelser (AB) samt i Överenskommelse om lön och anställningsvillkor för personlig assistent och anhörigvårdare (PAN 20), påverkar räddningstjänstens förutsättningar att kunna fullgöra ålagda operativa- och olycksförebyggande uppgifter i sådan omfattning att en dispens är nödvändig för att tillgodose verksamhetens behov och därigenom dess funktionalitet.

Skäl till dispens

Räddningstjänstens operativa förmåga

Konsekvens av ändringar gällande dygnsvila:

Antalet operativ personal som finns tillgänglig¹ för att upprätthålla räddningstjänstens beslutade beredskapsnivå och funktionalitet vid vakanser är för låg.

Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm har ett flertal specialistkompetenser vilket gör verksamheten sårbar.

Räddningstjänstens olycksförebyggande verksamhet

Konsekvens av ändringar gällande dygnsvila:

Antalet personal som finns tillgänglig² för räddningstjänstens olycksförebyggande arbetsuppgifter som exempelvis utbildning och information till invånare, företag och föreningar är för låg för att möta kommunernas behov och krav för en trygg och säker kommun.

Räddningstjänstens kompetensförsörjning

Konsekvens av ändringar gällande dygnsvila:

Räddningstjänstens förutsättningar att nyrekrytera för att säkerställa verksamhetens behov av personal och nödvändig kompetens³ försämrats. Underlaget är begränsat och rekryteringsprocessen sker ur ett smalt urval med såväl regional som nationell konkurrens. Räddningstjänstens tidigare rekryteringsfördelar med attraktiva arbetstider och breda uppdragsområde

¹ Bilaga 1. Operativ förmåga

² Bilaga 2. Olycksförebyggande verksamhet

³ Bilaga 3. Kompetensförsörjning

inom såväl operativ som olycksförebyggande verksamhet begränsas betydligt.

Räddningstjänstens organisatoriska och sociala arbetsmiljö

Konsekvens av ändringar gällande dygnsvila:

Beläggningsgraden⁴ för den operativa personalen är inte hög nog att balansen mellan arbete och återhämtning påverkas i negativ riktning i sådan omfattning att det motiverar en försämring av räddningstjänstens funktionalitet inom dess lagstadgade verksamhet.

Räddningstjänstens kvalitetsarbete

Konsekvens av ändringar gällande dygnsvila:

Förutsättningarna för räddningstjänstens operativa och olycksförebyggande kvalitets- och kompetenshöjande arbete⁵ begränsas kraftigt för att tillgodose behovet av räddningstjänstens specialistkompetenser⁶. Möjligheten att fortsatt arbeta med kvalificerad övning, säkerhetshöjande arbete samt fortbildning av den operativa personalen begränsas i sådan omfattning att räddningstjänstens sammanlagda kvalitet riskerar att sjunka under en godtagbar nivå.

⁴ Bilaga 4. Organisatorisk och social arbetsmiljö

⁵ Bilaga 5. Kvalitetsarbete

⁶ Bilaga 1. Operativ förmåga

Bilaga 1. Operativ förmåga

Räddningstjänstens åtgärder för att bemanna enligt huvudregeln:

Framtagna alternativa schemamodeller anpassade efter beslutade ändringar påvisar en ej godtagbar tillgång på operativ personal vid vakanser, såväl oförutsedda som lagstadgade. Likaså är beredskapen sämre för större operativa händelser som exempelvis skogsbränder, större bränder, översvämningar mm. då extrapersonal behöver kallas in. Teoretiska provningar och simuleringar visar att antalet tillgänglig personal minskar i jämförelse med tidigare gällande regler om dygnsvila.

Erfarenheter visar att teoretisk tillgänglig personal **tabell 1**, inte är detsamma som faktisk tillgänglig personal. I realiteten har arbetsgivaren redan en löpande personalbrist att hantera för exempelvis utbildningar, projektarbeten, hälsokontroller mm. Till detta kan också adderas familjära förhinder hos personalen som begränsar möjligheten att med kort varsel få in rätt operativ specialistkompetens vid vakanser.

Vidare har organisationen personal (insatsledare, utbildningsledare och vice räddningschef) som arbetar under AB men för verksamhetens behov också nyttjas i operativ tjänst. Ovan nämnda insatsledare och vice räddningschef är nödvändiga för att bemanna vid vakanser inom insatsledarkollektivet. Antalet personer med insatsledarkompetens är ett fåtal på räddningstjänsten och arbetstidsförändringarna som trädde ikraft 1 oktober 2023 begränsar möjligheten att bemanna beslutad grundberedskap vid vakanser och då särskilt kvälls- och nattpass. Från att tidigare haft 7 tillgänglig personal med insatsledarkompetens är nuvarande antal 5 personal och då återstår endast 2 personal som möjliga ersättare vid en vakans. Nuvarande arbetstidsregler innebär att ersättande personal vid insatsledarvakanser måste omdisponera sin arbetstid i sådan omfattning att räddningstjänstens övriga verksamhetsområden, vid sidan om det operativa uppdraget, påverkas i för verksamheten negativ riktning. Räddningstjänstens möjlighet att vidareutbilda personal till tjänstgörande insatsledare är en tidsödande process där såväl befintlig organisation som nationella utbildningsplatser är begränsande.

Slutsats: En nedsatt operativ riskerar att resultera i en underbemanning vid larm som brand i byggnad, trafikolycka, drunkning, hjärtstopp med mera. Det kan innebära att liv går till spillo samt en ökad fara gällande liv och hälsa för räddningstjänstens egen personal.

Risken för en eventuell underbemanning är mindre samtidigt som vikarietillsättningen är enklare vid färre antal arbetspass som ska bemannas. Vid vakanser gäller detta oavsett om personalbristen ersätts med vikarier eller ordinarie personal. Genom att minska risken för underbemanning minskar man samtidigt risken för efterföljder för fler kommuninvånare än nödvändigt.

Schema alternativ	Antal tillgängliga brandmän i snitt/dag att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Dagens schema	13,21
Alternativ 1	7,33
Alternativ 2	7,75
Alternativ 3	6,64
Alternativ 4	6,25

Tabell 1. Sammanfattning av tillgänglig personal

Datum
Diarienummer

2025-05-21

Schema dagens schema

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5
Måndag	08:00-08:00	08:00-17:00			
Tisdag			08:00-08:00	08:00-17:00	
Onsdag				08:00-08:00	08:00-17:00
Torsdag	08:00-17:00				08:00-08:00
Fredag		08:00-08:00	08:00-17:00		
Lördag				08:00-08:00	
Söndag		08:00-08:00			

Röd text är dagtid utanför skiftsjänst

Dag	Tid	Antal tillgängliga brandmän att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Måndag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	15
Tisdag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	10
Onsdag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	10
Torsdag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	10
Fredag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	10
Lördag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	15
Söndag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	10

Datum
Diarienummer

2025-05-21

Schema alternativ 1

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
Måndag	17:00-08:00			08:00-17:00
Tisdag		08:00-17:00		17:00-08:00
Onsdag		08:00-17:00	17:00-08:00	
Torsdag		17:00-08:00		08:00-17:00
Fredag	20:00-16:00		08:00-20:00	
Lördag			16:00-12:00	
Söndag	12:00-08:00			

Dag	Tid	Antal tillgängliga brandmän att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Måndag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	5
Tisdag	08:00-17:00	5
	17:00-08:00	4
Onsdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	9
Torsdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	3
Fredag	08:00-20:00	8
	20:00-16:00	8
Lördag	16:00-12:00	8
Söndag	12:00-08:00	8

Datum
Diarienummer

2025-05-21

Schema alternativ 2

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
Måndag	17:00-08:00		08:00-17:00	
Tisdag			17:00-08:00	08:00-17:00
Onsdag		08:00-17:00		17:00-08:00
Torsdag	08:00-17:00	17:00-08:00		
Fredag	20:00-16:00		08:00-20:00	
Lördag			16:00-12:00	
Söndag	12:00-08:00			

Dag	Tid	Antal tillgängliga brandmän att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Måndag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	4
Tisdag	08:00-17:00	15
	17:00-08:00	9
Onsdag	08:00-17:00	5
	17:00-08:00	3
Torsdag	08:00-17:00	5
	17:00-08:00	4
Fredag	08:00-20:00	10
	20:00-16:00	8
Lördag	16:00-12:00	14
Söndag	12:00-08:00	8

Datum
Diarienummer

2025-05-21

Schema alternativ 3

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4
Måndag	08:00-17:00			17:00-08:00
Tisdag	17:00-08:00	08:00-17:00		
Onsdag		17:00-08:00	08:00-17:00	
Torsdag			17:00-08:00	08:00-17:00
Fredag	17:00-08:00			08:00-17:00
Lördag	19:00-08:00		08:00-19:00	
Söndag		19:00-08:00	08:00-19:00	

Dag	Tid	Antal tillgängliga brandmän att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Måndag	08:00-17:00	9
	17:00-08:00	3
Tisdag	08:00-17:00	4
	17:00-08:00	3
Onsdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	2
Torsdag	08:00-17:00	4
	17:00-08:00	3
Fredag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	8
Lördag	08:00-19:00	14
	19:00-08:00	9
Söndag	08:00-19:00	10
	19:00-08:00	3

Schema alternativ 4

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5
Måndag	17:00-08:00			08:00-17:00	08:00-17:00
Tisdag		08:00-17:00	08:00-17:00		17:00-08:00
Onsdag	08:00-17:00	17:00-08:00		08:00-17:00	
Torsdag			08:00-17:00	08:00-17:00	17:00-08:00
Fredag	20:00-16:00	08:00-17:00	08:00-20:00		
Lördag			16:00-12:00		
Söndag	12:00-08:00				

Röd text är dagtid utanför skiftsjänt

Dag	Tid	Antal tillgängliga brandmän att passbyta eller att ringa in på övertid vid en eller flera vakanser
Måndag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	0
Tisdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	5
Onsdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	5
Torsdag	08:00-17:00	10
	17:00-08:00	0
Fredag	08:00-20:00	10
	20:00-16:00	5
Lördag	16:00-12:00	10
Söndag	12:00-08:00	10

Bilaga 2. Olycksförebyggande verksamhet

Räddningstjänstens åtgärder för att bemanna enligt huvudregeln:

Alla nya schemamodeller som redovisats i bilaga 1 innebär en personalminskning om 8 personal att arbeta med olycksförebyggande uppgifter inom räddningstjänstens huvudprocess *Informera & utbilda externt*. Inom ramen för utbildning och information ryms utbildningar inom brand, första hjälpen samt informationsinsatser inom området trygghet och säkerhet.

Under ett normalår har räddningstjänsten tidigare genomfört ca 200 utbildnings- och informationsinsatser/år med 9 instruktörer. Utfallet av antalet utbildnings- och informationsinsatser/år med 1 instruktör beräknas till ca 80. Antalet personer som utbildas inom området trygghet och säkerhet minskar från ca 2000 till ca 800 varje år.

Antalet utbildnings- och informationsinsatser kommer minska i sådan omfattning att målet i handlingsprogrammet inte uppnås gällande antalet personer som utbildats av räddningstjänsten i att förebygga eller hantera bränder.

Slutsats: Ovan beskrivs att en anpassning till de nya reglerna skulle innebära att räddningstjänsten Mjölby/Boxholm skulle minska sin utbildningsnivå från 2100 till 800 utbildade personer per år. Det innebär en kraftig försämring av det förebyggande arbetet i Mjölby, Boxholms och Ödeshögs kommun.

Färre personer skulle utbildas i brandutbildning vilket riskerar att öka antalet bränder. Färre personer skulle utbildas i hjärt- och lungräddning vilket riskerar att fler personer skadas allvarligt eller dör av hjärtstopp, andningsstopp och andra akuta sjukdomstillstånd. Färre barn i vår kommun skulle utbildas i cykelsäkerhet, brandsäkerhet, vatten- och islivräddning vilket riskerar resultera i att fler barn skadas allvarligt eller dör. I dagsläget utbildas alla barn i förskoleklass, fjärde klass, sjunde klass samt nionde klass i olika säkerhetsutbildningar av räddningstjänsten.

Viss utbildning kan fler aktörer än räddningstjänsten erbjuda men vad gäller de skolbundna säkerhetsutbildningarna riktade till barn och elever så är det högst troliga scenariot att dessa uteblir om inte räddningstjänsten kan erbjuda den tjänsten.

Bilaga 3. Kompetensförsörjning

Räddningstjänstens åtgärder för att bemanna enligt huvudregeln:

Nuvarande bemanning och dess kompetensnivå är resultatet av ett ständigt pågående förbättringsarbete för att attrahera ny personal och samtidigt erbjuda en utvecklande miljö för att få personalen att vilja stanna kvar och utveckla både sig själva och verksamheten.

Räddningstjänstens operativa personal innehar förutom grundläggande SMO-utbildning, eller likvärdig utbildning, en rad specialkompetenser som exempelvis C-körkort, körkortsbehörighet B96, rökdykar- och rökdykledarkompetens, chaufför på räddningstjänstens samtliga utryckningsfordon (släckbil, tankbil, höjdfordon, båt, terrängfordon, bandvagn) med tillhörande förarbevis, motorsågskörkort, liftintyg, truckutbildning, instruktör i brand- samt HLR-utbildning.

För att tillgodose sig alla kompetenser tar det cirka 3 år för en nyutbildad brandman innan allt som nämnts ovan är på plats. Skulle en styrkeledare behöva utbildas tar det cirka 1 år innan personen är klar för utryckande tjänst. För insatsledare krävs ytterligare 1 år. De nya reglerna om dygnsvila riskerar att leda till att kompetent personal slutar som ska ersättas med nyutbildad personal. Dessutom under ett läge där många räddningstjänster befinner sig i samma situation vilket innebär en svår konkurrenssituation.

Utöver ovan nämnda operativa specialkompetenserna utför personalen även underhålls- och reparationsarbete gällande räddningsutrustning som rökskydd och brandslang. Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm ansvarar för lagning och tvätt av brandslang för totalt fyra kommuner (Mjölby, Boxholm, Ödeshögs och Motala). Dessa arbetsuppgifter kräver utbildning och handledning.

Inom Mjölby kommun finns inte rekryteringsbasen som krävs för att säkerställa bemanningen. Rekrytering behöver ske inom ett bredare geografiskt område som innebär långa pendlingsavstånd. Med dagens schema är detta möjligt då 24 timmarspass inte kräver så många pendlingsresor per månad. Räddningstjänsten ser en risk i att inte ersätta vakanta tjänster vilket leder till en större nyttjandegrad av vikarier med begränsad erfarenhet och kompetens. Att behålla medarbetare över tid säkerställer trygghet och säkerhetsaspekten för den operativa personalen i

olika situationer i arbetet men även möjligheten att kompetensutveckla för olika uppgifter.

Slutsats: För att möta alla de typer av larm och olyckor som finns inom räddningstjänstens upptagningsområde måste personalen ha kompetens, utbildningar och certifieringar som uppdraget kräver. Som påvisas ovan finns en risk att en betydande del av erfaren personal slutar vilket leder till att nyckelpositioner som insatsledare, styrkeledare, rökdykledare samt chaufförer på släckbil och stegbil inte kan bemannas. Det leder i sin tur till att räddningsuppdrag inte kan utföras och olycksdrabbade människor riskerar att skadas allvarligt eller i värsta fall dö.

Bilaga 4. Organisatorisk och social arbetsmiljö

Räddningstjänstens åtgärder för att bemanna enligt huvudregeln:

I avvägningen mellan den operativa personalens behov av vila och återhämtning samt räddningstjänstens funktionalitet och behov för att kunna genomföra lagstadgade uppgifter går det inte att motivera att arbetspass om 24 timmar inte är möjliga.

2024 aktiverades stationen i Mjölby på totalt 442 insatser. 75 insatser av dessa skedde mellan klockan 23.00-06.00. Av de 67 schemalagda arbetspass som den operativa personalen genomförde per person 2024 påverkades nattvilan i snitt vid 12,7 tillfällen av dessa 67 arbetspass. Statistiken visar att den genomsnittliga arbetstiden vid dessa tillfällen är ca 50 minuter.

Nuvarande organisation med tillhörande arbetsuppgifter har genererat höga resultat i räddningstjänstens medarbetarundersökningar. För att tillgodose de nya reglerna gällande dygnsvila kommer dessa förändringar påverka tidigare framgångsfaktorer vad gäller trivsel och därigenom såväl den sociala som organisatoriska arbetsmiljön.

Slutsats: Under denna del beskrivs hur återhämtning och vila är möjlig inom ramen av ett schema där man arbetar 24-timmarspass i räddningstjänsten Mjölby/Boxholm. Faktum är att det varit en framgångsfaktor för den sociala och organisatoriska arbetsmiljön. Ett avsteg från detta riskerar motsatsen, det

vill säga sämre arbetsmiljö vilket kan leda till personalflykt, sjukskrivningar samt risk för ohälsa.

Bilaga 5. Kvalitetsarbete

Räddningstjänstens åtgärder för att bemanna enligt huvudregeln:

Alla nya schemamodeller som redovisats i bilaga 1 begränsar möjligheten att genomföra såväl lagstadgade som övriga operativa övningsmoment utan att samtidigt fördröja beredskapen och därigenom insatstiderna vid händelse av larm. Likväl begränsas möjligheten att genomföra övningsmoment med särskild övningsledning som står utanför operativ beredskap.

Räddningstjänstens möjlighet att delta i olika kommunala säkerhetshöjande arbeten som exempelvis cykelsäkerhet för elever i åk 4, konsekvenssamtal efter anlagd brand och islivräddning för elever i åk 9 begränsas kraftigt. Inom ramen för nuvarande schemamodell möjliggörs arbetsuppgifter som dessa genom dagtidstjänstgöring utanför operativ beredskap. Av samma anledning begränsas även möjligheten för den operativa personalen att fortsättningsvis kunna medverka i kompetenshöjande fortbildningar vid sidan om sina arbetspass i operativ utryckningstjänst.

Sammantaget är risken stor att räddningstjänstens övergripande kvalitetsarbete riskerar att avstanna och kommunens säkerhetsarbete i stort påverkas i negativ riktning.

Slutsats: Kvalificerade övningar är en garant för utveckling, fortbildning samt god repetition vilket lägger en grund för varje brandman och brandbefäl att möta alla de utmaningar som uppdraget kräver. Begränsas den möjligheten blir i längden brandmän och brandbefäl sämre rustade för larmen de ställs inför vilket kan leda till onödigt lidande, skada och död.

Ett minskat antal utbildningar för barn i Mjölby, Boxholms och Ödeshögs kommun riskerar att leda till att barnen är sämre rustade att möta olyckor som sker vilket i värsta fall kan leda till dödsfall. Det politiska handlingsprogrammet kan behöva skrivas om.

I handlingsprogrammet står att läsa:

"Räddningstjänsten bedriver utbildningar för kommuninvånare, företag och organisationer. Samtliga sexåringar erhåller årligen brandskyddsinformation i skolan. I årskurs 4 erhåller samtliga elever en 3-timmars teoretisk brandskyddsutbildning samt cykelutbildning. Samtliga elever i årskurs 7 erhåller en 3-timmars teoretisk och praktisk brandskyddsutbildning. I årskurs 9 erhåller samtliga elever en praktisk utbildning i vattensäkerhet och islivräddning. Förutom skolbarn utbildas även stora delar av kommunens personal, samt privata och andra offentliga organisationer och företag."

I övrigt räknar Mjölby, Boxholms och Ödeshögs kommun räddningstjänsten som en samarbetspartner i olika typer av samverkansprojekt för att förebygga olyckor som kan leda till skador och dödsfall. Det handlar om exempelvis suicidpreventivt arbete samt krisberedskap.

Uppgifter som ska lämnas i samband med begäran om dispens

I cirkulär 23:42 med diarienummer SKR2023/01729 beskrivs förfarandet vid begäran om dispens. Nedanstående frågor ingår som del av dispensansökan:

- 1. Ange om begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 eller bilaga till AB och i så fall vilken.**

Svar: Bilaga R samt AB § 13 mom.5. Mjölby räddningstjänst har operativ personal som arbetar under både bilaga R samt under AB.

- 2. Vilken verksamhet och vilka delar av verksamheten är aktuell/aktuella för begäran av dispens?**

Svar: Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm söker dispens för all personal som arbetar i operativ räddningstjänst på heltidsstationen i Mjölby. Se även fråga 3

- 3. Vilken/vilka yrkesgrupp/yrkesgrupper är berörda av begäran om dispens och hur många arbetstagare i dessa grupper skulle beröras?**

Svar: De som omfattas av dispensansökan är alla som arbetar i operativa skift och som har en direkt påverkan på liv och hälsa. Det är 5 skift med totalt 20 brandmän, 5 styrkeledare, 5 insatsledare. Alla arbetar dygn och enligt bilaga R. Tillgången på timvikarier varierar över tid vilket innebär att om tillgången går ner måste fler arbeta övertid. Timvikarierna har andra huvudarbetsgivare vilket innebär att de inte kan vara lediga många dagar i sträck. Det har varit en förutsättning för att få tag på vikarier att arbetspassen är långa men få för att inte störa vikariernas huvudarbetsgivare. Eftersom det är arbetskraftsbrist även hos vikariernas huvudarbetsgivare så är det inte alltid enkelt att få vikarier att arbeta. Vikarierna arbetar ofta inom deltidsskåren och det innebär att de redan inom den anställningen frånvarar från sin huvudarbetsgivare. Finns inte vikarier att ta in vid frånvaro måste ordinarie personal arbeta övertid mellan skiften vilket skulle försvåras vid en anpassning till de nya arbetstidsreglerna. Återhämtningen blir sämre när både eget schema innehåller fler arbetspass och när någon även ska täcka vid en vakans. Att inte på ett adekvat sätt med rimlig återhämtning kunna ersätta ordinarie brandmän, styrkeledare och insatsledare över tid har en direkt påverkan på liv och hälsa.

Insatsledare

Insatsledare som arbetar i operativ skifttjänstgöring arbetar enligt bilaga R 42 timmar/vecka.

Räddningstjänstens operativa uttryckande styrka består av 1 insatsledare, 1 styrkeledare och 4 brandmän. Denna bemanning är nödvändig för att kunna genomföra en rökdykarinsats samt räddning vid en brand som kräver utrymning eller livräddning via höjdfordon. Denna förmåga är politiskt beslutat i kommunens handlingsprogram och även dimensionerande för hur byggnader över 3 våningar är byggda inom Mjölby tätort.

Mjölby räddningstjänst är i jämförelse med många andra räddningstjänster helt beroende av att insatsledaren ingår i den uttryckande styrkan då styrkeledaren vid en rökdykarinsats fungerar i rollen som rökdykarledare, därav går insatsledare på bilaga R. I större räddningstjänster kan insatsledare arbeta dagtid för att när det behövs rycka in i skiftet.

För att över huvud taget kunna genomföra en rökdykarinsats, med bibehållen förmåga till samtidig höghöjdsräddning, är det alltså helt nödvändigt att insatsledaren är på plats då minimibemanningen vid en rökdykarinsats är 1+4 (1 räddningsledare, 1 rökdykarledare, 1 pumpskötare och 2 rökdykare).

Med andra ord är samtliga uttryckande befattningar (1 insatsledare, 1 styrkeledare och 4 brandmän) nödvändiga för att kunna genomföra räddningsinsatser inom kommunen.

Utöver de 5 insatsledare som arbetar i skiften finns 1 insatsledare som arbetar 40 timmars vecka enligt AB dagtid måndag till fredag årets alla veckor förutom under semesterperioden (jun-aug) då denne arbetar i ett skift som operativ insatsledare. Insatsledare på dagtid är också den som i första hand täcker frånvaro i skiften under hela året vid såväl korta som långa vakanser. Inga timvikarier finns i övrigt att tillgå med insatsledarkompetens. Övriga insatsledare arbetar enligt ett schema innehållande sju operativa dygn och fem dagtidspass under en period av fem veckor.

Vice räddningschef

Vice räddningschef har tidigare arbetat som insatsledare, arbetar idag med administrativa chefsuppgifter i grunden dagtid måndag till fredag 40 timmar enligt AB. Verksamheten kräver dock att även vice räddningschef arbetar som operativ insatsledare i skift vid såväl korta som långa vakanser. Detta kan bli aktuellt årets alla dagar och dygnets alla timmar. Inga timvikarier finns att tillgå med insatsledarkompetens.

4. Beskriv hur verksamheten är bemannad och hur belastningen ser ut. Ange om det saknas specifik kompetens eller dylikt. Om så är fallet vilken/vilka kompetenser saknas och vilka konsekvenser får det?

Svar: Heltidsstationen i Mjölby är dygnet runt bemannad med 1 insatsledare, 1 styrkeledare samt 4 brandmän med 90 sekunders anspänningstid. I nuvarande organisation bemannas 5 grupper med ovan nämnda numerär och befattningar. 2024 aktiverades stationen i Mjölby på totalt 442 insatser. Se bilaga 4.

5 grupper möjliggör ett schema med dagtidstjänstgöring utanför operativ beredskap.

I dagsläget saknas ingen specifik kompetens. Vi har dock farhågor om kompetensförsörjningen på sikt. Se bilaga 3.

5. Beskriv om det finns specifika faktorer kopplade till tredje man (till exempel patient, brukare, barn, civilsamhälle eller dylikt) som särskilt behöver beaktas när verksamheten bemannas.

Svar: Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm ska genom förebyggande arbete och skadeavhjälpanande åtgärder skydda och rädda människor, egendom och miljö. I förebyggande syfte genomförs tillsyn, utbildningar och informationsinsatser. Även uppdrag som I Väntan På Ambulans (IVPA) och

Hot om suicid ingår i verksamheten. Räddningstjänsten ska genom sitt arbete bidra till att skapa en trygg och säker kommun.

6. **Finns det andra faktorer som påverkar möjligheten att bemanna, såsom hög andel deltidsarbete, frånvaro, svårigheter att rekrytera eller dylikt?**

Svar: Se bilaga 3.

7. **Beskriv verksamhetens geografiska förutsättningar, till exempel om det rör sig om glesbygd med långa pendlingsavstånd eller dylikt?**

Svar: Mjölby kommun är belägen i den västra delen av Östergötland. Kommunen är inte att beteckna som glesbygd. En betydande del av personalen har dock långa pendlingsavstånd.

8. **Ange genomsnittlig andel aktivt arbete under jour för berörd/berörda yrkesgrupp/yrkesgrupper. Bifoga statistik om sådan finns att tillgå.**

Svar: Se bilaga 4.

9. **Beskriv förväntad utveckling och belastning på verksamheten under de kommande 12 månaderna.**

Svar: Vad gäller den operativa belastningen och antalet larm för heltidsstationen i Mjölby finns i dagsläget inget som indikerar en kommande ökning. Räddningstjänstens krav gällande förebyggande och förberedande olycksarbete för att bibehålla nuvarande funktionalitet och kvalitet är fortsatt oförändrat. Anledningen till denna dispensansökan är att räddningstjänsten ser betydande risker att inte kunna leva upp till såväl lagstiftning (LSO) som lokalt beslutat styrdokument (handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst).

Uppbyggnaden av det civila försvaret och räddningstjänstens ansvarsområde gällande *räddningstjänst under höjd beredskap* innebär en ökad arbetsbelastning

och obligatorisk övningstid för den operativa personalen under flera år framåt.

Behov av kompetenshöjande åtgärder för den operativa personalen inom området *pågående dödligt våld*.

Den utökade räddningstjänstsamverkan mellan Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm och Ödeshögs räddningstjänst innebär i grunden en robustare räddningstjänstorganisation i den västra länsdelen av Östergötland men också en ökad arbetsbelastning.

10. Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt AB eller tillämplig bilaga till AB ska kunna förläggas.

Svar: Framtagande av alternativ schemaläggning med tillhörande konsekvensanalys och riskbedömning. Arbetet har genomförts av en arbetsgrupp bestående av arbetsgivare och fackliga representanter från räddningstjänsten samt Kommunal och Mjölby kommuns HR-avdelning.

11. Beskriv varför det krävs en dispens och utveckla varför arbetstid och jourtid, som sammantaget uppgår till 20 timmar, inte är tillräckligt för verksamheten. Beskriv också vilka konsekvenser en sådan schemaläggning skulle medföra för verksamheten.

Svar: Se bilaga 1-5.

12. Ange för hur lång tidsperiod dispens krävs, och vad som ligger till grund för detta.

Svar: Räddningstjänsten Mjölby/Boxholm söker dispens för perioden 1 november 2025 till 31 december 2026. Se bilaga 1-5.

Datum
Diarienummer

2025-05-21

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Mjölby kommun 595 80 Mjölby
Telefon: 010-234 50 00
Telefax: 010-234 51 20

Datum
Diarienummer

2025-05-21

E-post: samhallsbyggnad@mjolby.se

www.mjolby.se

Organisationsnummer: 212000-0480

Handläggare
Yvonne Stolt HR-chef

Protokoll MBL 11 § angående dispens att behålla 24 timmars arbetspass

Förhandling enligt 11§ MBL

Närvarande från arbetsgivarsidan

Jan-Erik Forsén tf räddningschef
Yvonne Stolt, HR-chef

Närvarande från arbetstagarsidan

Viktor Lindh, brandman och facklig företrädare Kommunal
Marie Särud, Kommunal
Kristine Karlsson, Vision

Tid och plats

Stadshuset i Mjölby kommun 25 juni 2025

Ärende

Ansökan om dispens att fortsätta arbeta 24 timmarspass inom
Räddningstjänsten.

§1

Centrala parter är överens om att det kan finnas behov av dispens från bestämmelsen avseende att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour får vara högst 20 timmar i vissa fall. Dispensen innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB

Postadress	Besöksadress	Telefon	www.mjolby.se	Organisationsnummer
Mjölby kommun	Stadshuset	0142-850 00	utbildning@mjolby.se	212000-0480
595 80 Mjölby	Burensköldsvägen 11-13	Telefax		
		0142-851 20		

Datum
2025-08-14

Diarienummer

kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endas då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas.

2§

Räddningstjänsten i Mjölby/Boxholm har utrett frågan om att arbeta max 20 timmar och kommer fram till att det kommer att ge stora negativa konsekvenser för verksamheten och kunder. Underlaget/utredningen bifogas tillsammans med en riskbedömning som avser schema och arbetstider med max 20 timmar.

3 §

Parterna är eniga om att ansöka om dispens utifrån utredningen och förhandlingen avslutas.

Mjölby kommun, den 25 juni 2025
Kommunstyrelsens förvaltning

Yvonne Stolt HR-chef

Jan-Erik Forsén
tf Räddningschef

Postadress	Besöksadress	Telefon	www.mjolby.se	Organisationsnummer
Mjölby kommun	Stadshuset	0142-850 00	utbildning@mjolby.se	212000-0480
595 80 Mjölby	Burensköldsvägen 11-13	Telefax		
		0142-851 20		

Datum
2025-08-14

Diarienummer

Marie Särud Kommunal

Kristine Karlsson Vision

Postadress	Besöksadress	Telefon	www.mjolby.se	Organisationsnummer
Mjölby kommun	Stadshuset	0142-850 00	utbildning@mjolby.se	212000-0480
595 80 Mjölby	Burensköldsvägen 11-13	Telefax		
		0142-851 20		

Handläggare
Yvonne Stolt HR-chef

Protokoll MBL 11 § angående dispens att behålla 24 timmars arbetspass

Förhandling enligt 11§ MBL

Närvarande från arbetsgivarsidan

Jan-Erik Forsén tf räddningschef
Yvonne Stolt, HR-chef

Närvarande från arbetstagsidan

Viktor Lindh, brandman och facklig företrädare Kommunal
Marie Särud, Kommunal justerare
Kristine Karlsson, Vision justerare

Tid och plats

Stadshuset i Mjölby kommun 25 juni 2025

Ärende

Ansökan om dispens att fortsätta arbeta 24 timmarspass inom
Räddningstjänsten.

§1

Centrala parter är överens om att det kan finnas behov av dispens från bestämmelsen avseende att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour får vara högst 20 timmar i vissa fall. Dispensen innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Postadress	Besöksadress	Telefon	www.mjolby.se	Organisationsnummer
Mjölby kommun 595 80 Mjölby	Stadshuset Burensköldsvägen 11-13	0142-850 00 Telefax 0142-851 20	utbildning@mjolby.se	212000-0480

Handwritten signatures: M, JK, KK

Datum
2025-06-18

Diarienummer

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endas då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas.

2§

Räddningstjänsten i Mjölby/Boxholm har utrett frågan om att arbeta max 20 timmar och kommer fram till att det kommer att ge stora negativa konsekvenser för verksamheten och kunder även fortsättningsvis. Underlaget/utredningen bifogas tillsammans med en riskbedömning som avser schema och arbetstider med max 20 timmar.

3 §

Parterna är eniga om att ansöka om dispens utifrån utredningen och förhandlingen avslutas.

Mjölby kommun, den 25 juni 2025
Kommunstyrelsens förvaltning

Yvonne Stolt HR-chef

Jan-Erik Forsén
Räddningschef

Marie Särud Kommunal

Kristine Karlsson Vision

Postadress	Besöksadress	Telefon	www.mjolby.se	Organisationsnummer
Mjölby kommun 595 80 Mjölby	Stadshuset Burensköldsvägen 11-13	0142-850 00 Telefax 0142-851 20	utbildning@mjolby.se	212000-0480

